

BİBLİYOGRAFYA :

Râgib el-İsfahânî, *el-Müfredât*, "de^â", md.; İbnü'l-Esir, *en-Nihâye*, "d^{av}", md.; *Lisânü'l-'Arab*, "d^{av}", md.; Tehânevî, *Keşşâf*, "da^{ve}", md.; *Müsned*, I, 236; VI, 116, 233, 266; Buhârî, "İmân", 29, "Nikâh", 72, "Da^{avât}", 26; Müslim, "Nikâh", 107, 110, "İlim", 16, "İmân", 334; İbn Mâce, "Fiten", 20; Tirmizî, "İlim", 15, "Fiten", 9; Serahsî, *Mebsût*, X, 4-6; Fahreddin er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, VIII, 165-168; IX, 60-61, 64; Ebü'l-Bekâ, *el-Külliyât*, Kahire 1287, s. 330-331; T. W. Arnold, *The Preaching of Islam*, London 1913, s. 1-10, 56 vd., 75, 134 vd., 145 vd., 352-362, 364-366, 400-401, 405-406, 408-427; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, II, 373-374; Mikdad Yalçın, *Minhâcü'd-da^{ve} ile'l-İslâm fi'l-âsri'l-hadîs* [baskı yeri yok] 1969; M. Ahmed Ebü Zehre, "ed-Da^{ve} ile'l-İslâm", *ed-Da^{ve} ile'l-İslâm*, Kahire 1393/1973, s. 37-124; Hüseyin ez-Zehbî, *Müşkilâtü'd-da^{ve} ve'd-du^{at}*, Kahire 1977; Ahmet Önkal, *Rasûlüllâh'ın İslâm'a Da^{vet} Metodu*, Konya 1989; Christian W. Troll, "A Mission Instruction Given to Members of the Delhi Tebliğî Jama^{at}", *Melanges de l'Université Saint Joseph*, L/2 (1984), s. 653-666; Ahmed Ateş, "Bâtuniye", *İA*, II, 339-342; B. Carra de Vaux, "Dâ'i", *a.e.*, III, 461-462; Bernard Lewis, "İsmâîlîler", *a.e.*, V/2, s. 1120-1124; Jons. Pedersen, "Mescid", *a.e.*, VIII, 50; M. Canard, "Da^{wa}", *EI²* (Fr.), II, 173-176.

MUSTAFA ÇAĞRICI

DÂVİYYE ve İSBİTÂRİYYE

(الداوية والإسبترية)

Ortaçağ'da
dinî ve askerî maksatlarla kurulan
iki şövalye tarikatı.

Ortaçağ İslâm tarihçilerinin "Dâviyye" dedikleri Templier (Templar) tarikatı, 1119 yılının sonunda Champagne şövalyelerinden Hugues de Payns ve arkadaşları tarafından II. Baudouin'in verdiği izinle Kudüs'te kurulmuş ve 1128'de toplanan Troyes Konseyi'nde resmen bir tarikat olarak tanınmıştır. "Mescidiaksâilâr" anlamına gelen adını, Latinler'ce krallık sarayı olarak kullanılan ve bir kısmı kendilerine tahsis edilmiş bulunan Temple'den (Templum Salomonis, Mescid-i Aksâ) alır. Dâviyye isminin ise Süryânice "fakir" anlamına gelen bir kelimeden veya Latince'deki *dévôtus* (âbid) sıfatından geldiği de ileri sürülmektedir (*EI² Suppl.* [Fr.], s. 204). Yine Ortaçağ İslâm tarihçilerinin, adını "İsbitâriyye" şeklinde Arapçalaştırdıkları Hospitalier (yolcu ve yabancıları konuk edip ikramda bulunan) tarikatının ortaya çıkışı Templier'den biraz daha eskidir. Aslında bir hayır kuruluşu olan bu tarikat, XI. yüzyılın sonlarına doğru Amalfili İtalyan tacirler tarafından müslümanlardan alınan özel izinle Kudüs'te, şehre gelecek yoksul ve has-

ta hacı adaylarına yardım etmek amacıyla kurulmuştur. Önce İslâm bîmâristanlarından örnek alınarak Santa Maria Latina Kilisesi'nin yanına bir tabhâne yapılmış, Kudüs'ün Haçlılar'ca zaptından (1099) sonra ise bu iki binanın yerine 1000'den fazla hastanın tedavi edilebildiği büyük bir hastahane ile bir katedral inşa edilerek Saint Jean Baptist'e (Aziz Vaftizci Yahyâ) adanmıştır. Bu tarihten sonra Saint Jean'ın adıyla anılmaya başlanan bu sağlık kuruluşu, Batı tarihindeki -klasik çağ hariç- ilk müstakil hastahanedir. Hospitalier mensupları bu ilk hıristiyan hastahanesiyle İslâm bîmâristan geleneğini Batılılar'a tanıtmışlar ve asırlar boyunca Avrupa'nın çeşitli yerlerinde kurdukları yeni hastahanelerde İslâm tıbbını, bu arada müslümanların cüzamlılara uyguladıkları muamele ve tedavi metotlarını da yaymışlardır (Thorne, s. 485). Hugues de Payns Templier şövalyeleri tarikatını kurarken Raymond de Puy de Hospitalier'i bir şövalye tarikatına dönüştürmüş ve bu tarihten sonra tarikat daha çok Saint Jean şövalyeleri (daha sonra Rodos şövalyeleri, Malta şövalyeleri) adıyla anılmıştır.

Hem hayır işleriyle hem de askerî konularla meşgul olan bu iki tarikat, kısa zamanda büyük gelişme göstererek Doğu'da ve Avrupa'da birçok çiftlik, arazi ve akar sahibi olmuş, bankacılıkla ve ticaretle uğraşmış, bu arada müslümanlarla ticaret yapabilmek için İslâm hukukunu bilen uzmanlar kullanmıştır.

Devletin resmî siyasetinden bağımsız hareket eden ve kendilerini sadece papaya karşı sorumlu sayan (İbnü'l-Esir, XII, 465-466) bu tarikatlara mensup şövalyelerin sayısı 2000 civarında idi ve Haçlılar'ın çekirdek gücü olan en çetin süvarileri meydana getiriyorlardı. İsbitâriyye'nin alâmeti, zırhlarının üstüne giydikleri uzun mantolara işlenmiş beyaz haç, Dâviyye'ninki ise beyaz pelerinler üzerine işlenmiş kırmızı haçtı ki bu alâmetler "Haçlı" isminin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu şövalyeler önceleri Kudüs'ü sahile bağlayan "hacılar yolu"nu korumakla işe başlamışlar, daha sonra bütün Haçlı seferlerine katılmışlar, müslümanların Endülüs'ten çıkarılmasında ve Haçlılar'ın denizlerdeki hareketinde da görev almışlardır. Kudüs Krallığı döneminde tarikatların prens rütbesinde olan reisleri yüksek adalet divanında dâimî üye idiler. O dönemde Hisnülekrâd, Arka, Merkab, Sahyun, Kevkeb ve Beyticibrîn kaleleri İsbitâriyye'nin;

Antartus, Bağrâs, Gaston, Safed ve Gazze kaleleri Dâviyye'nin hâkimiyetinde bulunuyordu.

Dâviyye ve İsbitâriyye kelimeleri ilk defa İbnü'l-Kalânîsî tarafından, 552 (1157) yılında Bâniyâs yakınında mağlûp edilen bir Haçlı Frank birliğinden bahsederken kullanılır (*Târîhu Dımaşk*, s. 339). İsbitâriyye, 1136'da Kral V. Foulque'nin Beyticebrin'i kendilerine bırakması ile askerî alanda önemli rol oynamaya başladılar ve 1144'te Trablus Kontu II. Raymond'un Hisnülekrâd'ı vermesiyle de gerçek anlamda bir güç haline geldiler. 532-538 (1138-1144) yılları arasında Mescid-i Aksâ'da Dâviyye şövalyelerini ziyaret ederek onlardan "dostlarım" diye bahsederek Üsâme b. Münkız'dan, o sıralarda Dâviyye'nin de Haçlılar arasında ayrı bir askerî grup oluşturdukları öğrenilmektedir (*Kitâbü'l-İ² tibâr*, s. 134-135).

Dâviyye ve İsbitâriyye'nin Dımaşk muhasarasına (1148), Askalân'ın zaptına (1153), Mısır seferlerine (1158, 1164) ve Dimyat kuşatmasına (1169) katılmış olmalarına rağmen Selçuklu ve Zengî devri kaynaklarında haklarında verilen bilgiler son derece azdır; ancak Selâhaddin-i Eyyübî zamanında ve III. Haçlı Seferi sırasında (1187-1192) adlarına sıkça rastlanır. Özellikle Selâhaddin-i Eyyübî'nin Remle yakınında baskına uğramasında (1177), ayrıca Haçlılar'a karşı kazandığı Mercuyûn Zaferi'nde (1179) Dâviyye Haçlılar'ın saflarında faal rol oynamışlardır (*Senâ el-Berçî's-Şâmî* [nşr. Ramazan Şeşen], I, 314, 328; Runciman, II, 342-349, 351-352). Hıttîn Savaşı'na (1187) katılan Dâviyye ve İsbitâriyye'nin sayısı yaklaşık 1000 kişi idi. Savaşın önceki çarpışmalar sırasında İsbitâriyye'nin reisi öldürülmüş, zaferin kazanıldığı gün ise Dâviyye'nin reisi esir alınmıştır. Selâhaddin-i Eyyübî bu savaşta ele geçirilen Dâviyye ve İsbitâriyye esirlerini öldürtmüştür (Bündârî, vr. 230^a-233^a; İmâdüddin el-İsfahânî, s. 60-63, 75-83; Runciman, II, 385-386). Onun esirlere gösterdiği müsamaha ile ün yapmasına rağmen şövalyelere karşı sert davranmasının sebebi, bu savaşçıların ve özellikle Dâviyye'nin müslümanlar karşısında çok acımasız olmalarıdır. Selâhaddin-i Eyyübî Hıttîn Savaşı'ndan sonra Dâviyye'den Gazze, Dârum, Safed ve Bağrâs'ı, İsbitâriyye'den de Kevkeb, Beyticebrîn ve Sahyun kalelerini almış, bu kalelerdeki ve Kudüs'ün zaptından (2 Ekim 1187) sonra da buradaki şövalyelerin Sûr'a ve Antakya'ya gitmelerine izin vermiştir. III. Haçlı

DÂVİYYE ve İSBİTÂRIYYE

Seferi sırasında çok faal rol oynayan Dâviyye, 4 Ekim 1189 günü Akkâ önünde yapılan savaşta büyük üstatları Gérard de Rideford da dahil olmak üzere önemli kayıplar verdiler. 1191 yılında Arslan Yürekli Richard'dan Kıbrıs'ı satın alan ve ertesi yıl Kıbrıs Frank Krallığı'nın kurucusu Gui de Lusignan'a daha kârlı biçimde devrederek geniş imkânlarla sahip olan Dâviyye, Selâhaddin-i Eyyübî'nin ölümünden sonraki iç çalkantılar sırasında ve daha sonra Haçlılar'la iş birliği yapan Eyyübî hükümdarlarının yardımıyla Sayda, Safed, Bağrâs ve Kudüs'ün Mescid-i Aksâ kısmını ele geçirdiler. İsbîtâriyye ise Arsuf ve Kevkeb kalelerine hâkim olarak Hama ve Humus topraklarına çeşitli akınlar yaptılar. Akkâ 1229'dan sonra hıristiyan kuvvetlerin ve özellikle Saint Jean şövalyelerinin Filistin'deki başlıca karargâhı haline geldi ve bu sebeple Saint Jean d'Acre adıyla anılmaya başlandı.

Memlûk Devleti'nin kurulmasından sonra Sultan I. Baybars'ın iktidara gelmesiyle Haçlılar'ın durumu tehlikeye girdi. Baybars 1265'te Arsuf'u, 1268'de Kevkeb'i ve 1271 yılında da Selâhaddin-i Eyyübî'nin muhasaraya cesaret etmediği Hısnülekrâd ile Akkâr'ı İsbîtâriyye'den aldı; o güne kadar şövalyelere vergi ödeyen Haşîşiyye bundan sonra vergilerini Memlûkler'e ödemeye başladı. Kalavun'un 25 Mayıs 1285'te İsbîtâriyye'ye ait son kale olan Merkab'ı almasıyla bu şövalyelerin Ortadoğu'daki varlıkları sona erdi ve karargâhlarını Kıbrıs'ın Limasol şehrine naklettiler. Dâviyye ise Baybars'ın 1266'da Safed'i, 1268'de Bağrâs'ı, 1271 yılında da Sâfita ile Sayda'yı almasından ve el-Melikü'l-Eşref Halîl b. Kalavun'un 1291 Mayıs'ında asıl merkezleri Akkâ'yı zaptetmesinden sonra ellerinde kalan Aslîl ve Antartus kalelerini boşaltarak karargâhlarını İsbîtâriyye'nin peşinden Kıbrıs'a taşıdılar. el-Melikü'l-Eşref Halîl 1302 yılında Antartus karşısındaki Ruâd adasını da Dâviyye'den aldı. 1307'de Fransa Kralı IV. Philippe ile Papa V. Clemens, Dâviyye'nin hıristiyan akîdelerine aykırı hareket ettikleri ve ahlâk dışı davranışlar içinde oldukları gerekçesiyle bu tarikatı ortadan kaldırmaya karar verdiler; ileri gelen elli altı kişi engizisyon kararıyla Mart 1314 tarihinde yakıldı ve tarikatın emlakı İsbîtâriyye'ye devredildi (Runciman, III, 277, 365-372).

Kıbrıs'a taşınmış olan İsbîtâriyye, Lusignan hânedanının devamlı oturmalarına izin vermemesi sebebiyle kendileri-

ne yeni bir yurt aramaya başladılar ve 1306 yılında tarikatın büyük üstadı Fulque de Villerat Oniki Ada'yı (Dodecanese) Bizanslılar'dan almaya girişti. Bir İsbîtâriyye filosu birkaç Ceneviz kadirğasının da yardımıyla Rodos'a çıkarma yaptı ve işgal harekâtı 1308'de tamamlanarak ana karargâh buraya taşındı. Bundan sonra Rodos Haçlılar'ın en önemli üssü oldu ve zamanla artık "Rodos şövalyeleri" adıyla anılan İsbîtâriyye, Oniki Ada'nın tamamı ile Bodrum gibi bazı Anadolu sahil kasabalarını da ele geçirdi; 1350-1402 yılları arasında İzmir'i de hâkimiyeti altında tutarak buralarda müstahkem kaleler inşa etti. Ekim 1365'te Avrupa'dan İskenderiye üzerine yöneltilen seferde Haçlı donanmasının toplandığı ana üs Rodos oldu. Haçlılar bu seferde geçici bir başarı kazanarak kısa süre ellerinde tuttıkları İskenderiye'yi yakıp yıktılar (Runciman, III, 368, 370, 375, 381, 390; Saîd Abdülfettâh Âşûr, II, 974-976). Rodos şövalyeleri 1396 yılındaki Niğbolu Haçlı Seferi'ne de katıldılar. Memlûkler 1440, 1443, 1444 yıllarında Kıbrıs'tan Rodos üzerine sefer yaptılarsa da önemli bir başarı elde edemediler. Çünkü şövalyeler İslâm ülkelerinde bulundukları casusları vasıtasıyla düşmanlarının planlarından zamanında haberdar oluyorlardı. İsbîtâriyye Rodos'ta, Selçuklu dâruüşşifâlarıyla erken Osmanlı kervansaraylarının etkisi altında kaldığı görülen iki katlı büyük bir hastahane yaptırmışlardır (1478).

Rodos şövalyeleri İstanbul'un fethinden sonra Papa III. Calixtus tarafından kurulan Haçlı ittifakına katılmışlar, ayrıca korsanlığa hız vererek Anadolu sahillerine de tekrar saldırmaya başlamışlardı. Bundan dolayı Fâtihi 1454 ve 1455 yıllarında Rodos'la ona bağlı adalara donanma gönderdi. Fetih amacı taşımayan bu seferlerde baskınlar düzenlendi ve bazı müstahkem mevkiiler tahrip edildi. 1480 ilkbaharında Mesih Paşa kumandasında gönderilen donanma Rodos'u kuşattıysa da Mesih Paşa'nın yanlış tutumu yüzünden düşmek üzere olan kale alınmadı. Nihayet 1522 yılında Kanûnî bizzat başına geçtiği büyük bir kara ordusu ve donanma ile sefere çıktı. Dört ay yirmi üç gün süren muhasara ve şiddetli çarpışmalardan sonra kale, şövalyelerin eşya ve silâhlarıyla adayı terk etmelerine izin verilmesi üzerine teslim alındı. Rodos'tan ayrılan şövalyeler Malta'ya gittiler ve önceleri geçici olarak oturmalarına izin verilen adanın 1530'

da Papa VII. Clemens'in de onayıyla Alman İmparatoru V. Karl tarafından serbest mâlikâne olarak kendilerine verilmesi üzerine burada bağımsız bir devlet kurdular. Bundan sonra "Malta şövalyeleri" adıyla anılan İsbîtâriyye adayı çok müstahkem bir hale getirdi ve devamlı surette Osmanlılar'ın aleyhine faaliyetlerde bulunarak özellikle Kuzey Afrika'daki hâkimiyetlerini ve Orta Akdeniz'deki ticaretlerini tehdit etti. Osmanlılar ise Barbaros Hayreddin Paşa ile başlayan ve Turgut Reis ile devam eden akınlardan ve Turgut Reis'in de katılarak ikincisinde şehid düştüğü Sinan Paşa ve Piyâle Paşa kuşatmalarından (1551, 1565) bir sonuç elde edemediler. Rodos'ta iken Cem Sultan olayında Osmanlı Devleti'ne karşı etkili rol oynayan şövalyeler, Malta'ya geçtikten sonra da Lepanto Deniz Savaşı'nda İspanya'nın, Girit savaşlarında da Venedik'in yanında yer aldılar ve 1656, 1657 Çanakkale deniz savaşlarına katıldılar.

Şövalyeler Malta'nın kendilerine verilmesi sırasında halkın daha önceden sahip olduğu imtiyazlara dokunmayacaklarına ve onlara iyi muamelede bulunacaklarına dair yemin etmişlerse de bu yeminlerini tutmamışlar, ağır vergiler koyarak ve gelirlerini gaspederek insanları zorba bir idareyle yönetmişler, bu arada korsanlıkla ele geçiren adaya topladıkları müslüman esirlere de tarihte eşine az rastlanır biçimde işkence ve zulüm yapmışlardır.

Bu şövalye tarikatı, 1798 yılında Malta'yı zapteden Napolyon Bonapart'ın yayımladığı bir kanunnâme ile lağvedildi. 1802'de imzalanan Amiens Antlaşması ile Malta tekrar tarikat mensuplarına bırakılmışsa da Malta halkının onlara karşı beslediği nefret yüzünden bu husus gerçekleşmemiş ve 1814'te imzalanan Paris Antlaşması'nın 7. maddesiyle adanın yönetimi İngiltere hükümetine bırakılmıştır. 1834 yılında Roma'yı karargâh seçen Malta şövalyeleri, kendilerine ait toprakları olmamakla beraber üyelerine pasaport vermekte ve bu statüleri papalık ve diğer katolik devletler tarafından tanınmaktadır. Günümüzde Roma, Venedik, Sicilya, Avusturya ve Bohemia'da beş büyük manastırları olduğu gibi İskoçya, Galler, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika gibi yerlerde de manastırları vardır. Manastırların bulunmadığı yerlerdeki tarikat mensupları ise Amerika Birleşik Devletleri'nde olduğu gibi kurdukları cemiyet-

ler vasıtasıyla faaliyetlerini sürdürmektedirler.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Kalânîsî, *Târîhu Dimaşk* (Amedroz), s. 339; Üsâme b. Münkız, *Kitâbü'l-İ'tibâr* (nşr. P. K. Hitti), Princeton 1930, s. 134-135; İmâdüddin el-İsfahânî, *el-Fethu'l-kussî* (nşr. M. Mahmûd Subh), Kahire 1962, s. 60-63, 75-83; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, Beyrut 1966, XI, 531, 538, 558; XII, 22-23, 465-466; Bündârî, *Senâ el-Berki's-Şamî*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2249/2, vr. 163^b-243^a, 230^a-233^a; a.e. (nşr. Ramazan Şeşen), Beyrut 1971, I, 314, 328; İbn Vâsil, *Müferricü'l-kürûb ft aḥbân mülûki Bent Eyyûb* (nşr. Hassaneyn Râbia), Kahire 1977, V, 327-334, 337-349; Makrîzî, *Kitâbü's-Sülâk*, I, 985-986, 995; F. Gaffiot, *Dictionnaire Illustré Latin-Français*, Paris 1934, s. 516, 756, 1552; C. G. Thorne, "Hospitallers", *The New International Dictionary of the Christian Church* (ed. J. D. Douglas), Michigan 1974, s. 485; R. G. Clouse, "Templars", a.e., s. 956; Saïd Abdülfetâh Âşûr, *el-Hareketü's-şalibiyye*, Kahire 1986, II, 631-636, 745-746, 752, 974-978; Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi*, II-III, tür.yer.; Ramazan Şeşen, *Salâhaddîn Eyyûbî ve Devlet*, İstanbul 1987, s. 110-112, 114-116, 125-126, 129; A. Luttrell, "The Hospitallers at Rhodes, 1306-1421", *A History of the Crusades* (ed. K. Setton), III, Wisconsin 1975, s. 279-313; E. Rossi, "The Hospitallers at Rhodes 1421-1523", a.e., III, 314-339; F. Buhl, "Kudüs", *İA*, VI, 959; Besim Darkot, "Kıbrıs", a.e., VI, 673; a.mlf., "Rodos", a.e., IX, 754-756; Şehâbeddin Tekindağ, "Malta", a.e., VII, 262-264; R. Stephen Humphreys, "Dâwiyya et Isbitâriyya", *EJ² Suppl* (Fr.), s. 204-206; H. Luke, "Saint John of Jerusalem, Order of the Hospital of", *EBr*, XIX, 903-906; J. B. Richard, "Templars", a.e., XXI, 822-825.

RAMAZAN ŞEŞEN

DÂVÜD

(داود)

İsrâiloğulları'na gönderilen ve kendisine Zebur verilen peygamber.

İbrânîce'de "en çok sevilen kişi, göz bebeği" anlamına gelen (Pirôt, II, 292) bu ismin Kitâb-ı Mukaddes'te Dâvid veya Dâvid şeklinde geçtiği ve sadece Hz. Dâvûd'a ad olarak verildiği görülmektedir.

Kur'an-ı Kerim ve hadislerde Hz. Dâvûd'un çeşitli özellikleri belirtilmekle beraber gerek soy kütüğü gerekse hayat hikâyesiyle ilgili ayrıntılı bilgi yoktur. Bu konuda diğer İslâmî kaynaklarda yer alan bilgiler de İsrâiliyat türünden olup Ahd-i Atîk'teki mâlumatla büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.

Ahd-i Atîk'e göre Dâvûd, Yahuda sıbtının ileri gelenlerinden ve Beytülâhm'de (Beytlehem) ikamet eden Yesse'nin oğludur (Rut, 4/22; I. Samuel, 16/13). Onun

Hz. İbrâhim'e kadar varan şeceresi Kitâb-ı Mukaddes'te ve İslâmî kaynaklarda şu şekilde verilmektedir: Dâvûd, Yesse, Obad, Boaz, Saimon, Nahşon, Aminadab, Ram, Hetsron, Perets, Yahuda, Ya'küb, İshak, İbrâhim (Rut, 4/18-22; Matta, 1/1-6; Luka, 3/31-35; Taberî, *Târîh*, I, 476). Yesse'nin bir rivayete göre yedi oğlu ve iki kızı (I. Tarihler, 2/13-16), başka bir rivayete göre sekiz oğlu (I. Samuel, 16/10-11; 17/12), Taberî ve Sa'lebî'ye göre ise on üç oğlu vardır ve Dâvûd en küçükleridir (Taberî, a.g.e., I, 476; Sa'lebî, s. 206).

Ahd-i Atîk'te "kızıl, kırmızı yüzlü, güzel gözlü ve hoş bakışlı" (I. Samuel, 16/12; 17/42); "iyi çeng çalan cesur bir yiğit, cenk eri, sözünde tutarlı ve yakışıklı" (I. Samuel, 16/18) şeklinde nitelendirilen Dâvûd, İslâmî kaynaklarda "bedeni ve saçı kızıl, mavi gözlü, az saçlı ve kısa boylu" (Taberî, *Târîh*, I, 476-477); "kısa boylu, sarı benizli ve mavi gözlü" (Sa'lebî, s. 206); "gür ve güzel sesli, iyi huylu, temiz kalpli, çok anlayışlı ve çok güçlü" (Taberî, *Târîh*, I, 246) olarak tavsif edilir. Babasının koyunlarını otlatırken aslan yahut ayı geldiğinde bunları vurup kaplıkları kuzuyu ağızlarından kurtarmakta, onları tutup yere çalmakta (I. Samuel, 17/34-36), sapanıyla attığı her şeyi vurmakta, rastladığı aslanın üzerine binip kulaklarından tutmakta, fakat aslan ona bir şey yapmamaktadır (Taberî, a.g.e., I, 472; Sa'lebî, s. 206).

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Dâvûd'dan ilk defa, Câlût'u (Golyat) öldürmesi münasebetiyle şu şekilde bahsedilir: "Tâlût'un askerleri Câlût ve askerlerine karşı çıktıklarında şöyle dediler: 'Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sağlam tut ve o kâfir millete karşı bize yardım et'. Derken Allah'ın izniyle onları bozguna uğrattılar, Dâvûd Câlût'u öldürdü" (el-Bakara 2/250-251).

Dâvûd'un Câlût'u öldürmesiyle ilgili olarak gerek Ahd-i Atîk'te gerekse tefsir ve kıyas türünden İslâmî kaynaklarda oldukça ayrıntılı ve benzer bilgiler vardır. Buna göre Tâlût'un (Saul) askerleriyle Câlût'un askerleri karşılaşmış Câlût meydan okuyunca hiç kimse ona karşı çıkmaya cesaret edemez. Bunun üzerine Tâlût, peygamber Şemuyel'e (Samuel) başvurarak Allah'a dua edip yardım dilemesini ister. Allah, "Câlût'u öldürecek olan İşâ'nın (Yesse) oğludur. Şu yağ boynuzu kimin başına konulduğunda kaynarsa Câlût'u öldürecek odur ve o Benî İsrâil'e kral olacaktır" buyurarak Câlût'u ki-

min öldüreceğine işaret eder. Bunun üzerine Samuel İşâ'nın yanına giderek, "Oğullarını bana göster. Yüce Allah oğullarından birinin Câlût'u öldüreceğini bana vahyetti" der. İşâ da her biri boylu boslu on iki oğlunu birer birer onun huzuruna çıkarır, yağ boynuzu her birinin başına konulduğu halde hiçbir değişiklik olmaz. Başka oğlu olup olmadığı sorulunca İşâ önce geçeceği saklarsa da daha sonra, "Ey Allah'ın elçisi! Benim Dâvûd adında bir oğlum daha var, fakat halkın onun kısa boyluluğunu ve çelimsizliğini görmesinden utandığım için koyunların başında bıraktım" der. Samuel Dâvûd'un bulunduğu yeri öğrenerek oraya gider ve koyunları ikişer ikişer alıp sel suyundan geçirdiğini görünce, "İşte aradığım budur. Hayvanlara böyle acıyan kişi insanlara daha çok acır" diyerek yağ boynuzunu başına koyar ve yağ kaynamaya başlar. Böylece Dâvûd, daha Câlût'u öldürmeden önce Tanrı tarafından kral olarak seçilir (Taberî, *Târîh*, I, 476-478; Sa'lebî, s. 206-207). Ahd-i Atîk'e göre (I. Samuel, 16/1-13), henüz Saul kral iken ve Golyat'la karşılaşmadan önce rab Samuel'e, Beytlehemli Yesse'nin oğullarından birini kral olarak hazırladığını, yağ boynuzunu yanına almasını ve onu kral olarak meshetmesini emreder. Bu şekilde henüz Saul kralken Dâvûd da kral olarak meshedilir. Bir başka rivayete göre Câlût'un karşısına kimsenin çıkmadığını gören Tâlût, onunla çarpışacak kişiye kızını ve malının yarısını vereceğini ilân eder. Bu sırada Dâvûd'un kardeşleri savaşmak için orduya katılmışlar, Dâvûd ise koyunların başında kalmıştır. Koyunları otlatırken, "Ey Dâvûd! Câlût'u sen öldüreceksin, haydi sürünü rabbine emanet et ve kardeşlerine katıl" diye bir ses duyar. Bunun üzerine Dâvûd babasına gider ve cephedeki kardeşleri için hazırlanan azığı alıp yola koyulur. Ordu gâha vardığında Tâlût ona, "Câlût'u öldür, sana kızımı vereyim ve seni hükümdarlığımıza ortak edeyim" der. Sonra da zırhını ve silâhlarını verir. Dâvûd önce zırhı giyip silâhları kuşanırsa da fikir değiştirecek onları çıkarır ve sadece sapanını alıp Câlût'un karşısına dikilir. Dâvûd'un sapanla karşısına çıktığını gören Câlût kendisini küçümsediğini düşünerek çok kızar. Ancak Dâvûd sapanına koyduğu taşla Câlût'u iki kaşının arasından vurur ve Câlût ölür. Bunun üzerine Tâlût sözünü tutarak ona kızını verir; yönetimine de ortak eder (Taberî, *Târîh*, I, 473). Ahd-i Atîk'e göre ise Saul başka şartlar ileri sürer ve sonunda kızını ve-